

Verksamhetsberättelse och årsredovisning 2023

Sveriges
hembygdsförbund

Innehåll

Förord	5
Sveriges hembygdsförbund	7
1. Verksamheten 2023	9
2. Arbete inom fokusområden	13
3. Arbete med andra prioriterade frågor	16
4. Service, kommunikation och statistik	18
5. Uppföljning av motionsbeslut	20
Slutord	22
Årsredovisning	24
Revisionsberättelse	41

Hembygdsrörelsen är en del av det levande samhället. Den skapar broar mellan det förgångna, nutiden och framtiden. Hembygdsrörelsen har ett humanistiskt och demokratiskt synsätt. Den är öppen för alla, oavsett bakgrund. Den respekterar kulturarvets skiftande former i tid och rum. Hembygdsarbetet skapar gemenskap, trygghet och identitet. Intresset för kulturarvet är drivkraften i engagemanget för hembygden. Här möts alla generationer.

SHF:s värdegrund.

Förord

I detta dokument presenterar styrelsen 2023 års verksamhetsberättelse. Internt präglades året av arbetet med den nya strategin som antogs i Halmstad. Vad var, och är, viktigt att prioritera och vem kan göra det bäst? Många och svåra frågor som diskuterades i olika forum. En sammanfattande slutsats är att vi måste hjälpas åt och stödja varandra! Och då menar jag på alla möjliga olika sätt. Alla vi 400 000 medlemmar behöver bidra. En stötesten som vi måste arbeta intensivt med är samarbetet mellan vår organisations olika nivåer: lokalt, regionalt och nationellt. En överlevnadsfaktor är att vi blir en rörelse, med en gemensam vision! En vi-faktor helt enkelt.

Året präglades också av internationell oro med påföljande ekonomisk instabilitet. Svårpåverkade kostnadsökningar har därmed även drabbat hembygdsrörelsens alla tre nivåer. Varje intjänad krona är värd lite mindre än för några år sedan. Dessutom har även de olika offentliga bidragen till kulturverksamheter minskats. Hur skall vår rörelse navigera i denna oroliga tid? Enligt strategibeslutet ska vi ju vara en organisation som tar plats och lyfter fram allas vårt kulturarv. Detta kulturarv ska också skyddas av någon – och denne någon är många gånger en ideell hembygdsvän. De krympande resurserna kräver också att rörelsen enas och jobbar tillsammans. Det är inte självklart att nationell nivå ska stå för hela kontakten med det offentliga.

Ekonomiskt är vår rörelse synnerligen ojämlig. Några regionala förbund har en fylld kassakista och tillgång till en hembygdskonsulent medan andra saknar både resurser och konsulent. Ambitionsnivån och möjligheterna att agera skiljer sig därmed mycket. Även här är den solidariska vi-känslan viktig. Vad är en basverksamhet som ska erbjudas alla medlemmar? Minns att både de regionala och nationella nivåerna ska ha medlemsnyttan i fokus. Utan våra medlemsföreningar finns vi inte!

En mycket stor fråga detta år kommer följaktligen att bli ekonomin. Medlemsavgifter kontra vad som ska göras och av vem.

2023 var också sista året då verksamheten kunde drivas med utökade personalresurser tack vare det statliga krisstödet. Vår rörelse behöver nu konsolidera sig på en lägre aktivitetsnivå med vision och strategi i fokus.

Min förhoppning är ändå att vi tillsammans ska kunna lyfta oss och bli den starka och viktiga aktör som vi vill vara – och då gäller det på alla nivåer.

Anna-Karin Andersson
Förbundsordförande

FOTO: MICHAEL JOHANSSON

*Den här evighetsmaskinen finns att beskåda på Eriks kulle i Stockholms län.
Hembygdsgården förvaltas av Söderbykarls fornminnes- och hembygdsförening.*

Gammalgården i Svärdsjö, Dalarna.

Sveriges hembygdsförbund

SHF är en riksomfattande och allmännyttig ideell förening som är partipolitiskt och religiöst obunden. SHF bildades 1916 under namnet Samfundet för hembygdsvård och samlar hembygdsrörelsens lokala föreningar och regionala förbund för ett gemensamt ändamål, en gemensam värdegrund och en gemensam vision.

Ändamål och uppdrag

Sveriges hembygdsförbunds ändamål är att vårda och synliggöra hembygdens kultur och miljö så att de blir en naturlig grund för ett gott liv.

Ideologisk grundsyn

Hembygdsrörelsen är en del av det levande samhället. Den skapar broar mellan det förgångna, nutiden och framtiden. Hembygdsrörelsen har ett humanistiskt och demokratiskt synsätt. Den är öppen för alla, oavsett bakgrund. Den respekterar kulturarvets skiftande former i tid och rum. Hembygdsarbetet skapar gemenskap, trygghet och identitet. Intresset för kulturarvet är drivkraften i engagemanget för hembygden. Här möts alla generationer.

Riksstämman 2007

Vision

En levande hembygd öppen för alla.

- Vi ska värna kulturarvet över tid
- Vi ska vara en välkomnande rörelse som möter människors kulturarvsintresse

- Vi ska verka i lands- och stadsbygd
- Vi ska spela en aktiv roll för en hållbar samhällsutveckling
- Vi ska erbjuda våra kompetenser till andra samhällsaktörer.

Riksförbundets uppdrag

Att samla, stödja och företräda hembygdsrörelsen nationellt och internationellt.

Medlemsförbund

Antal föreningar inom parentes.

- Blekinge Hembygdsförbund (42)
- Bohusläns Hembygdsförbund (82)
- Dalarnas Fornminnes- och Hembygdsförbund (91)
- Dalslands Fornminnes- och Hembygdsförbund (38)
- Gotlands Hembygdsförbund (81)
- Gästrik-Hälsinge Hembygdsförbund (71)
- Göteborgs Hembygdsförbund (27)
- Halländska hembygdsrådet (76)
- Heimbygda, hembygdsförbund för Jämtlands län (69)
- Jönköpings läns Hembygdsförbund (138)
- Kalmar läns Hembygdsförbund (83)
- Kronobergs läns Hembygdsförbund (76)
- Medelpads Hembygdsförbund (20)
- Norrbottnens Hembygdsförbund (83)
- Skånes Hembygdsförbund (108)
- Stockholms läns Hembygdsförbund (119)
- Södermanlands Hembygdsförbund (70)

Upplands Fornminnesförening och Hembygdsförbund (82)
 Värmlands Hembygdsförbund (106)
 Västerbottens läns Hembygdsförbund (62)
 Västergötlands Hembygdsförbund (229)
 Västmanlands Hembygdsförbund och Fornminnesförening (49)
 Ångermanlands Hembygdsförbund (41)
 Ölands Hembygdsförbund (31)
 Örebro läns Hembygdsförbund (70)
 Östergötlands Hembygdsförbund (97)

Hedersmedlemmar

Mats Fack, Järvsö
 Lars Israelsson, Bastuträsk
 Jan-Eric Rosenqvist, Katrineholm
 Josef Rydén, Nässjö
 Ulla Wärmnäs, Stockholm
 Karin Öman, Karlskoga

Verksamhetsinriktning 2018–2023

Tre gemensamma fokusområden för hela rörelsen:

1. Förenings- och demokratiutveckling
2. Barn och unga
3. Landskapets förändring

SHF ska därtill arbeta nationellt med följande frågor:

- Stärka hembygdsrörelsens arbete med lokala arkiv.
- Utveckla hembygdsrörelsens arbete med samlingsförvaltning.
- Utveckla hembygdsrörelsens gemensamma IT-resurser.
- Strategiskt arbete efter målsättningar i gemensamt kulturmiljöprogram.

- Föra fram hembygdsrörelsens värdegrund och perspektiv på ett kulturarv som är dynamiskt och berör alla människor oavsett bakgrund.
- Stärka hembygdsrörelsens finansiering, privat genom insamling och offentligt genom bättre utnyttjande av olika bidragsordningar.

Strategi 2023–2030

Riksstämman i Halmstad antog efter styrelsens förslag en strategi för perioden 2023–2030 som vägledande för SHF:s arbete och resursanvändning.

Övergripande målsättningar i strategin

- År 2030 ska hembygdsrörelsen vara en självklar och relevant samhällsaktör på lokal, regional och nationell nivå, med medlemsnyttan i fokus.
- Vi ska vara en aktiv och synlig folkrörelse, med många medlemmar som är aktiva lokalt och därmed goda ambassadörer för hela hembygdsrörelsen.
- Som medlem ska man känna sig delaktig i organisationen lokalt, regionalt och nationellt. Upplevelsen av hembygdsrörelsens gemensamma värden och vi-känslan ska öka.
- Vi ska aktivt och gemensamt bidra till en hållbar samhällsutveckling genom att tillvarata och förmedla äldre kunskaper.

FOTO: MICHAEL JOHANSSON

Anna-Karin Andersson, ordförande för Sveriges hembygdsförbund och Olle Tranberg, vice ordförande för Dalarnas Fornminnes och Hembygdsförbund, tar emot fana av kungen vid nationaldagsfirande på Skansen i Stockholm.

1. Verksamheten 2023

Styrelse

Anna-Karin Andersson, ordförande,
Nyhammar

Trine Amundsen

Peter Backenfall, Herrljunga

Johan Brinck, Ängelholm

Eva Kempff, Tällberg

Anita Lundin, Stockholm

Owe Norberg, Delsbo

Peter Olausson, Värmlands Nysäter

Irene Oskarsson, 2:e vice ordförande, Gränna

Conny Sandberg, 1:e vice ordförande, Örebro

Erik Åström, Stockholm

Vald till
2024

2025

2025

2025

2025

2024

2024

2025

2024

2024

2024

Helena Rosenberg, kulturmiljöstrateg

Susanne Salomonsson, administratör

Monica Öjes, webbsupport och utveckling

Projektanställda från 2021:

Olivia Linderoth, verksamhetsutvecklare t.o.m. 30/9

Thuha Nguyen, kommunikatör t.o.m. 30/9

Kansliet har lokaler på Sabbatsbergsvägen 6 i Stockholm. Ungefär halva ytan hyrs ut till närstående organisationer inom kulturområdet.

Arbetsgrupper och råd

Jury för Årets hembygdsbok: Lars Grimbeck, Owe Norberg och Monica Lembke.

Lokalhistoriskt råd: Peter Olausson, Eva Kempff, Erik Åström och Johan Brinck, styrelsen, samt Helena Rosenberg, kansliet och Chris Bingefors, Sveriges släktforskarförbund.

Försäkringsråd: Anita Lundin, ordförande, Eva Kempff, styrelsen, Lisbeth Svensson, Kalmar läns hembygdsförbund, Jan Nordwall samt personal från försäkringskansliet.

Arbetsgrupp för årets hembygdsförening t.o.m.

riksstämman: Sven Jensen, Eskil Johansson och Lena Landin.

Valberedning 2023–2024

Gabriella Lönngren, Vuollerim, *sammankallande*

Ingegerd Christiansson, Arlöv

Margareta Johansson, Indal

Gerhard Jansson, Åmål

Ingela Oxelgren, Askersund

Revisorer 2023–2024

KPMG för auktoriserad revision

Förtroenderevisorer: Karl Petersen, Stockholm, ordinarie

Lars Lingsell, Karlstad, ersättare

Kansli och personal 2023

Jan Nordwall, generalsekreterare

Eva Forsberg, ekonom (50 %)

Michael Johansson, mediaproducent

Olov Norin, kommunikatör

SHF:s representation

SHF har formell representation i ett flertal organisationer. Deltagandet i olika referensgrupper ger tillgång till nätverk och möjligheter att utbyta kunskap och erfarenheter som kan leda till information och rådgivning gentemot medlemmarna.

Organisationer

Europa Nostra: Helena Rosenberg.

Folkrörelsernas Konstfrämjande: Jan Nordwall.

Folkspel: Jan Nordwall.

Fremia, arbetsgivarorganisation för ideella organisationer: Jan Nordwall.

Föreningen Sockenkyrkonätverket: Eva Kempff, Peter Olausson och Helena Rosenberg.

Hela Sverige ska leva: Trine Amundsen, ordinarie, Anna-Karin Andersson ersättare.

Ideell arena: Anna-Karin Andersson och Jan Nordwall.

Ideell kulturallians: Jan Nordwall och Erik Åström.

Länsmuseernas samarbetsråd: Erik Åström och Irene Oskarsson.

Myndighetsrepresentation

Partsgemensamt forum: Jan Nordwall.

Skogsstyrelsens nationella sektorsråd för skogliga frågor: Helena Rosenberg, ordinarie, Trine Amundsen, ersättare.

Programrådet för nationellt skogsprogram: Anna-Karin Andersson.

Övervakningskommittén för EU:s landsbygdsprogram: Irene Oskarsson, ordinarie, Jan Nordwall, ersättare.

Ortnamnsrådet Lantmäteriet: Helena Rosenberg.

Referensgrupper och nätverk

Hantverkslaboratoriet verksamhetsråd: Helena Rosenberg och Kjell Gustafsson.

NAMSA, Naturhistoriska museers samarbetsorganisation: Owe Norberg.

Naturens år, Naturvårdsverkets samrådsgrupp för det civila samhället: Helena Rosenberg och Jan Nordwall.

Vattenhistoriskt nätverk: Helena Rosenberg och Jan Nordwall.

Vattenkraftens miljöfonds samverkansgrupp: Helena Rosenberg.

Myndigheten för kulturanalys, referensgrupp för kultur- miljöstatistik: Helena Rosenberg.

Riksantikvarieämbetet, referensgrupp för bebyggelse- information: Helena Rosenberg.

Konferenser och möten

Riksstämman:

Årets riksstämman hölls 13 maj i Halmstad. Halländska hembygdsrörelsen stod värd. Mötesordförande vid stämmoförhandlingar var Göran Karlsson, tidigare landstingsordförande i Halland. Vice ordförande var Bo Westman, ordförande för Halländska hembygdsrörelsen.

Höstmöte:

Höstmöte för regionala förbund hölls på Långholmen i Stockholm 22–23 september. Mötet fokuserade på mål 3 i förbundets strategi: *Som medlem ska man känna sig delaktig i organisationen lokalt, regionalt och nationellt. Upplevelsen av hembygdsrörelsens gemensamma värden och vi-känslan ska öka.* Mötet gav plats för gemensamma diskussioner och möten i mindre grupper.

Ordförandeträffar:

Utöver höstmötet har flera korta ordförandeträffar hållits under året. Mötena har varit digitala och letts av förbundsordförande.

Utmärkelsen

SHF:s plakett för rik gärning i hembygdsvårdens tjänst: Hans-Erik Qvarnström, Halländska hembygdsrörelsen, och Leif Jacobsson, Malmköping, Södermanland.

Årets hembygdsbok delades ut till Lau hembygdsförening för boken "Lau - livet i en strandsocken".

Till årets hembygdsförening utsågs jämtländska Ströms hembygdsförening som mottog priset vid riksstämman i Nyköping.

Årets hembygdsförening: Ströms hembygdsförening i Jämtland.

Årets Hembygdsbok: Lau – livet i en strandsocken, utgiven av Lau hembygdsförening på Gotland.

Statistik över hembygdsvärlden

SHF samlar årligen in uppgifter om ideell tid, antal evenemang och antal besökare. Därutöver ställs ytterligare en fråga om ett särskilt ämne. Statistikinsamlingen sker digitalt och görs i samverkan med regionala hembygdsförbund som även har möjlighet att ställa egna frågor. Statistiken för 2023 visar på fortsatt återhämtning efter pandemin men föreningarna har ännu inte uppnått samma nivåer som 2019.

Statistik för 2023 (föregående år inom parentes)

- Den ideella tiden i föreningarna uppgick till 3,1 miljoner timmar (3,2).
- Antalet besökare uppskattas till runt 3,5 miljoner (3,2).
- Antalet aktiviteter öppna för allmänheten uppgick till 28 000 (25 000).
- Antalet aktiviteter för barn och ungdomar uppgick till 4 800 (4 500) med 235 000 deltagare (179 000).

Enkäten innehöll också frågor om föreningarnas folkbildande aktiviteter med studiecirkel. Senaste

gången SHF samlade in statistik kring detta var 2013. Resultaten visar att 30 procent av föreningarna anordnade studiecirkel med studieförbund under året. Studieförbundet Vuxenskolan var det i särklass vanligaste studieförbundet – 79 procent av cirkelarna gjordes i samarbete med det förbundet. 33 procent av föreningarna anordnade egna studiegrupper i egen regi utan samarbete med studieförbund.

Medlemsutvecklingen

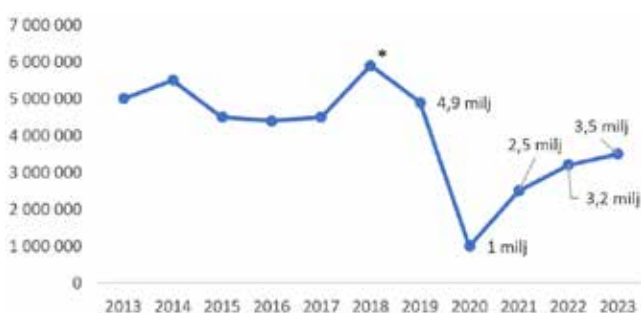
Antal medlemmar och föreningar vid ingången av 2024 (förra året inom parentes):

- 1 936 fullvärdiga medlemsföreningar (1 937).
- 105 stödjande föreningar (104).
- 378 653 medlemmar i fullvärdiga medlemsföreningar (384 934).
- 138 (138) föreningar har färre än 39 medlemmar och betalar minimiavgift 500 kr/år.
- Antalet föreningar med fler än 1 000 medlemmar är 10 (11).

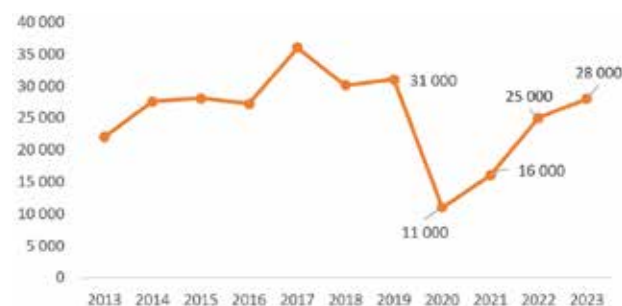
Förutsatt att stödjande föreningar har i genomsnitt lika många medlemmar som en fullvärdig medlemsförening blir totalen strax under 400 000 medlemmar.

Siffrorna visar att uppgången 2022 var tillfällig och att den negativa utvecklingen fortsätter med en minskning i 21 av 26 regionala förbund.

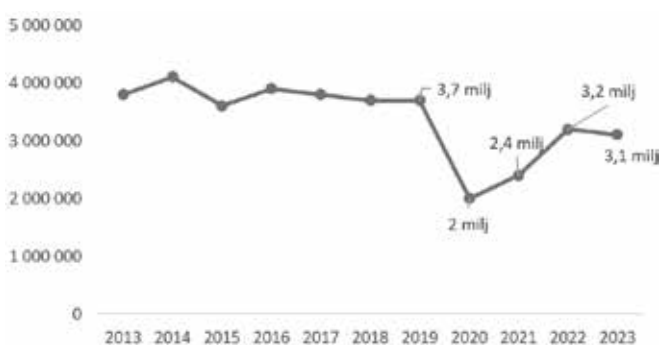
Besökare vid öppna evenemang och aktiviteter.

Evenemang och aktiviteter öppna för allmänheten.

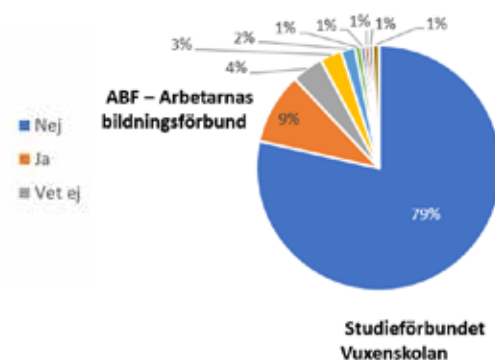
Ideellt arbetad tid i föreningen.

Anordnade föreningen studiecirkel med ett studieförbund under 2023?

Vilket studieförbund arbetade ni främst med under 2023?

Statsbidrag

SHF erhöll 1,2 mkr (1,2 mkr), från Naturvårdsverket, medel som fördelas för arbetet med de nationella miljömålen. Riksantikvarieämbetet beviljade 1,8 mkr (1,8 mkr) för arbetet med de nationella kulturmiljömålen. Eftersom SHF förfogade över ett större krisbidrag från Kulturrådet (se nedan) söktes inte Kulturrådets verksamhetsbidrag för 2023.

Satsning på återstart

Med anledning av pandemins påverkan på kulturlivet beviljades SHF 2022 krisstöd från Kulturrådet med 3,4 mkr för insatser som främjar hembygdsrörelsens återstart. Kulturrådet prioriterade i fördelningen kulturpolitiskt viktiga aktörer som genom sin verksamhet medverkar till att säkra produktion, arbetstillfällen och kompetens inom sektorn. Vid ingången av 2023 återstod 2 680 000 kr av bidraget. Stödet har utgjort en välkommen förstärkning av kärnverksamheten med två extra heltidstjänster under perioden 1 oktober 2022 till 30 september 2023. I likhet med tidigare krisstödsatsning 2021–2022 ("Nystart") har inriktningen legat på breda satsningar som främjar medlemsengagemang och besöksutveckling. Bland aktiviteterna kan nämnas webinarier på olika teman, en serie podcast, "Resten är historia", om olika perspektiv på kulturarv, vidareutveckling av *Heimbygdametoden* med studiehandledning, handledarutbildning och nätverks-träffar i syfte att främja föreningsutveckling samt fortsatt satsning på *Kulturarvet som besöksmål*. Då bidraget även kunde användas

Vid det kulturpolitiska konventet i Eskilstuna våren 2023 anordnade Sveriges hembygdsförbund ett seminarium med titeln "Kulturarv i händelse av en större samhällskris".

för samarbete med en institution kunde SHF tack vare samarbete med Örebro läns museum utveckla en handledning för samlingsförvaltning, något som efterfrågats av rörelsen och diskuterats på flera riksstämmor. En viktig del av återstarten har varit arbetet med kommunikation och marknadsföring och kansliet har därför prioriterat fortsatt utveckling av Hembygdsportalen och förbundets sociala medieplattformer.

Krisstöden under hela perioden 2021–2023 har sammantaget möjliggjort en utveckling av riksförbundets verksamhet och ökade kontakter med medlemmarna genom ett rikt utbud av aktiviteter. Styrelsen bedömer att detta bidragit till att bromsa en negativ medlemsutveckling som pågått under många år.

Säsong 1 av Resten av historia sändes våren 2023 och säsong 2 under hösten.

Under 2023 färdigställdes handledningen "Ta hand om föremålen" och inspelning av en filmserie börjades. Alla medlemmar och föreningar kan ta del av materialet på www.hembygd.se/samlingsforvaltning. Inger Lundberg, konsulent vid Örebro läns hembygdsförbund stod för innehåll och Mickel Johansson vid Sveriges hembygdsförbund höll i kameran.

2. Arbete inom fokusområden

1. Förenings- och demokratiutveckling

Heimbygdametoden – en satsning på förnygring av folkrörelsen

Heimbygda, hembygdsförbundet för Jämtlands län, har under 2020–2023 haft SHF:s uppdrag att driva satsningen Så blir vi yngre. Satsningen har resulterat i en metod för föreningsutveckling – *Heimbygdametoden* – för att driva på en vitalisering och modernisering av föreningsarbetet som förstärker och synliggör hembygdsrörelsens betydelse och som lockar människor ur olika generationer att engagera sig. Tack vare SHF:s satsning med statligt krisstöd under 2021–2023 kunde ytterligare resurser tillföras. Heimbygdas uppdrag är nu avslutat och en slutrapport lämnades i december.

Under året lanserades Heimbygdametoden för medlemmarna med två webinarier i februari. I mars hölls en offentlig lansering genom ett webinarie som sändes från kansliet i Stockholm med ett panelsamtal om föreningslivets framtid och utvecklingsmöjligheter. Medverkande var Johan von Essen från Marie Cederschiöld högskola och Banar Sabet från Studieförbundet Vuxenskolan. Till detta var det cirka 250 anmälda varav knappt 100 stycken kom från andra föreningar, organisationer och myndigheter.

Under våren togs ett studiecirkelmateriale fram av Studieförbundet Vuxenskolan i samarbete med projektledaren och en workshop i metoden hölls under en av Vuxenskolans digitala verksamhetsträffar. Det har också hållits några

uppstartsprocesser, digitalt för hembygdsförbundet och Vuxenskolan i Bohuslän och fysiskt för "Hembygd Öst", dvs de regionala förbunden i Stockholm, Östergötland, Västmanland, Uppland, Örebro och Södermanland samt medverkan på en av nätverksträffarna i *Kulturarvet som besöksmål*. Under hösten hölls en studiecirkel i metoden för medlemsföreningar samt en cirkelledarutbildning tillsammans med Vuxenskolan.

2. Barn och unga

Barn och unga är en kulturpolitisk prioriterad grupp och viktig för hembygdsrörelsen. Statistiken visar att föreningarna skapar en stor mängd aktiviteter varje år som lockar många barn och unga. SHF har under året inte gjort några riktade aktiviteter för att främja verksamhet för barn och unga men ser arbetet för föreningsutveckling som viktigt för att stärka förutsättningar för verksamhetsutveckling även för barn och unga. I satsningen *Kulturarvet som besöksmål* har förbundet identifierat familjen som den främsta målgruppen och de föreningar som tagit del av satsningen har fått verktyg för hur man kan utveckla aktiviteter för alla åldrar.

3. Landskapets förändring

SHF strävar efter att ta ett helhetsansvar som kulturmiljöorganisation och arbetar både med frågor som rör hembygdsrörelsens enskilda

intresse, det vill säga de miljöer som föreningarna själva förvaltar, och det allmänna intresset – kulturlandskapet i stort. SHF har organisationsstöd både för arbetet med miljö kvalitetsmålen och för arbetet med de nationella kulturmiljö målen. Statsbidraget utgör en betydande del av SHF:s grundfinansiering och påverkar därmed förbundets verksamhet och prioriteringar.

Arbetet inom fokusområdet Landskapets förändring görs med stöd av det policyprogram som antogs 2020: *Hållbara landskap – Sveriges hembygdsförbunds program för en hållbar utveckling av natur- och kulturlandskapet*.

Hållbara landskap har en viktig utgångspunkt i den europeiska landskapskonventionen och SHF vill främja utveckling där fler föreningar söker en aktiv roll i att påverka hembygdens kulturmiljöer. Det kan man göra genom att aktivt söka information om planerade byggprojekt och reagera då viktiga kulturmiljö värden riskerar att gå förlorade till följd av exploatering eller – som i fallet med vattenanknutna miljöer – olika miljö åtgärder. SHF har sedan hösten 2022 hållit en seminarierie på temat *Hållbara landskap*. SHF:s inställning är att hembygdsrörelsens föreningar, som en del av Sveriges största kulturmiljöorganisation, företräder det allmänna intresset i enlighet med Miljöbalkens bestämmelser. Föreningar som nekas denna rätt bör därför överklaga besluten.

2023 har med en ny regering inneburit många nya regeringsuppdrag till Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket, till vilka SHF haft möjlighet att göra inspel.

Under året har även regeringsuppdraget som Sametinget haft gällande artiklar i konventionen om biologisk mångfald som handlar om traditionell kunskap rapporterats och överlämnats till regeringen.

Levande sjö- och vattenlandskap

Under tiden då paus av nationella planen för moderna miljö villkor för vattenkraften pågått under 2023 har inga remisser inkommit från myndigheter angående dessa frågor. Däremot har pausen inte inneburit att länsstyrelserna pausat sitt arbete med att upprätta bakgrunds- eller nulägesbeskrivningar för vattendragen inför genomförande av åtgärder. SHF har fortsatt fått dem på remiss, vilka vidarebefordrats till de olika regionala förbunden att svara på.

SHF har under 2023 lyft EU:s vattendirektiv och dess implementering i svensk lagstiftning samt genomförande av berörda myndigheter i ett

seminarium under hösten. Till detta inbjöds talare från EU-parlamentets representation i Sverige, Havs- och vattenmyndigheten, Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsen i Jönköping. Syftet var att sprida kunskap och förståelse för de här komplicerade frågorna som handlar om vattenförvaltning men som även berör kulturmiljö värden och som kan påverka kulturmiljöer i vattenlandskapet.

SHF har under året arbetat för att värna kulturmiljöer vid sjöar och vattendrag, där vissa miljöer hotas av utrivning till följd av regelverk inom vattenförvaltningen. Det har vi gjort genom att stötta de regionala förbunden med kunskapsseminarium och genom att försöka påverka i olika typer av nätverk. I frågor av betydelse för kulturmiljöer vid vatten samråder SHF med andra organisationer inom Vattenhistoriskt nätverk. SHF ingår även i Vattenkraftens miljöfunds samverkansgrupp och den regionala samverkansgruppen Miljöanpassad vattenkraft som Länsstyrelsen i Jönköping sammankallar till.

Levande skogslandskap

SHF har deltagit i programrådet för regeringens Nationella skogsprogram och i Skogsstyrelsens nationella sektorsråd för skogliga frågor.

Under året har SHF besvarat ett antal remisser rörande skogslandskapet. SHF lämnade yttrande på remissen *Nulägesanalys av enskilda vägar med inriktning på skogsbrukets transporter*. SHF har också lämnat synpunkter på Nationell skötselstrategi. SHF har under 2023 deltagit i dialoger och konsultationer gällande fyra av de regeringsuppdrag som Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket genomfört under året. Inspel har gjorts i en dialog kring uppdraget *Öka takten i arbetet med nya nationalparker och främja naturturism i nationalparker och andra formellt skyddade områden* som Naturvårdsverket ansvarat

för. Även i uppdraget som Skogsstyrelsen haft att *Utreda regelförenklningar och regellättnader med avseende på skogsbruk i granskog på före detta åkermark och lägsta ålder för förnygringsavverkning m.m.* samt naturlig förnygring i brynmiljöer m.m. har SHF deltagit i en konsultation och gjort inspel. Liksom i Skogsstyrelsen uppdrag *Utveckla och förbättra förutsättningarna för hyggesfritt skogsbruk* och ta fram definition av naturnära skogsbruk har SHF deltagit genom konsultation och gjort inspel under workshop. I regeringsuppdraget att *Ta fram förslag till nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen* som Skogsstyrelsen också ansvarat

Programmet finns att läsa och ladda ner på www.hembygd.se/hallbaralandskap

för har deltagandet även här varit både i form av konsultation och dialog. Men här innebar SHF:s deltagande i workshops och hearings samt lämnat synpunkter vid flera tillfällen.

Under våren deltog SHF på Skogshistoriska sällskapetets årsmöte för att berätta om vårt arbete med hållbara landskap gällande skogen. SHF ingår även i ett nordiskt nätverk för tjära.

Rika odlingslandskap

Sametingets regeringsuppdrag som fokuspunkt för artiklarna 8j och 10c i konventionen om biologisk mångfald (CBD), vilka handlar om traditionell kunskap och landskapets immateriella kulturarv, har varit inne i en intensiv period eftersom det mot årets slut skulle rapporteras till regeringen. SHF ingår i programrådet och har under årets förra hälft gjort inspel på det nya arbetsprogrammet för artikel 8j. Under årets senare hälft gjorde vi inspel på ett underlag till svensk förhandlingsinstruktion till möte i CBD:s arbetsgrupp för 8j som hölls i Genève. Under hösten hölls även ett möte där programrådets roll och arbetsätt diskuterades.

SHF lyfter upp det biologiska kulturarvet på agendan i möten med andra ideella miljöorganisationer i nätverket Naturens år, som Centrum för naturvägledning på SLU administrerar. Under hösten deltog SHF i ett nätverksmöte där temat var *Hur kommunicerar vi biologisk mångfald*.

Under våren 2023 prioriterade vi åter odlingslandskapet där vi fortsatte seminarieserien med fokus på odlingslandskapet berättelser, där vi både lyfte det gröna kulturarvet i trädgårdsodlingen, äng- och hagmarkernas biologiska kulturarv och förmedling av det brukade landskapet kulturmiljövården.

SHF har under 2023 fått ett antal remisser som rör Jordbruksverkets föreskrifter, vilka vi tagit del av men inte haft något att erinra mot.

Goda bebyggda landskap

SHF ingår i Myndigheten för Kulturanalys referensgrupp för kulturmiljöstatistik, där vi gör inspel. Vi ingår också i referensgruppen för Riksantikvarieämbetets Bebyggelseinformationsprojekt, där vi också framför vikten att uppvisa en bredd av det byggda kulturarvet, som går utöver det skyddade anläggningarna. Till bebyggelsefrågorna kan även Lantmäteriets ortnamnsråd räknas, vilka sorteras under det immateriella kulturarvet. För bevarandet av det byggda kulturarvet ingår vi i Sockenkyrkonätverket, Europa Nostra Sverige och Hantverkslaboratoriets verksamhetsråd. Vi har även regelbunden dialog

Helena Rosenberg, Sveriges hembygdsförbunds kulturmiljöstrateg, anordnade en rad webinarier, bland annat om trädgårdsväxter.

med Svenska Byggnadsvårdsföreningen och under hösten hölls ett flertal byggnadsvårdsforum tillsammans med dem, där föreningar fick möjlighet att ställa frågor kring förvaltning av sina kulturhistoriskt värdefulla byggnader.

SHF fortsatte att ge högre prioritet åt den bebyggda miljön under hösten 2023. En serie seminarier på temat *Hus med historia* har erbjudits medlemmarna under våren, med fokus på hembygdens kulturmiljöer och att påverka samhällsutvecklingen.

Kyrkogårdsmiljöer

Många föreningar inom förbundet är oroliga över de förändringar som sker på många Svenska kyrkans begravningsplatser, där gravrättsinnehavare saknas och gravstenar därmed plockas bort. SHF har därför under senare år engagerat sig alltmer i kyrkomiljöerna, i synnerhet kyrkogårdarna då de utgör ett viktigt lokalt kulturarv i form av ett lokalt arkiv. SHF:s handledning för arbete med kyrkogårdarnas kulturmiljöer kan beställas från kansliet eller kan laddas ned från hemsidan. Det kyrkliga kulturarvet är samtidigt en del av socknens historia, vilket SHF valt att lyfta under hösten i ett seminarium som det första i en serie.

Inspelning av filmer om samlingsförvaltning.

3. Arbete med andra prioriterade frågor

Civilsamhället och värdet av ideellt arbete

SHF är partner i Ideell arena som samlar en bredd av civilsamhällesorganisationer vilket ger SHF värdefull kontakt med organisationer utanför kultur- och miljöområdet. Ideell arena driver ett flertal nätverk och erbjuder också ledarskapsprogram. SHF:s generalsekreterare ingår i ett nätverk för organisationer med mindre kanslier och i ett nätverk för strategisk verksamhetsutveckling.

Under 2023 och 2024 ingår SHF tillsammans med ett tjugotal andra organisationer i *Partsgemensamma forum*, ett nationellt organ för dialog och samråd där civilsamhällesorganisationer och representanter från regeringen diskuterar hur förutsättningar för det civila samhällets organisationer kan förbättras. Under året diskuterades tre teman: delaktighet i demokratin, lokala förutsättnings betydelse samt administrativa krav på föreningslivet.

Satsningen Kulturarvet som besöksmål

SHF har under året arbetat vidare med *Kulturarvet som besöksmål* som syftar till att stärka hembygdsrörelsens position inom besöksnäringen. Satsningen har även under 2023 kunnat dra nytta av krisstödet från Kulturrådet. Arbetet sker både nationellt, regionalt och lokalt. Nationellt samverkar SHF med andra centrala aktörer, som

Visit Sweden, Tillväxtverket, Fastighetsverket, Riksantikvarieämbetet, Sveriges kommuner och regioner (SKR) och riksförbundet Sveriges museer samt regionala aktörer för att stärka kulturarvet inom besöksnäringen.

SHF har erbjudit webinarier och nätverksträffar där föreningarna har kunnat utbyta erfarenheter och inspireras av varandra. En ny handledning, *Idéresan*, färdigställdes under året. Handledningen avser att vara ett mer lättillgängligt komplement till den verktyglåda som erbjuds i *Kulturarvet som besöksmål*.

Satsningen *Kulturarvet som besöksmål* förväntas ge positiva effekter i form av ökat engagemang och fler medlemmar i föreningarna, ökat intresse hos allmänheten för kulturarvet samt ökade intäkter som bidrar till vården av kulturarvet.

Arkiv, lokalhistorisk forskning och litteratur

I samarbete med Centrum för lokalhistoria vid Linköpings universitet, Sveriges släktforskarförbund och Östergötlands hembygdsförbund genomfördes i mars en lokalhistorisk konferens i Linköping på temat *De obesuttnas historia*.

Priset för årets hembygdsbok gick till föreningen Lau på Gotland och boken *Lau – livet i en strandsocken*. Priset delades ut i samband med en konferens den 18 november på Gotlands fornsal i Visby. Utöver prisvinnande förening medverkade representanter från Sveriges släktforskarförbund, Uppsala universitet och SHF:s lokalhistoriska arbetsgrupp.

Årets hembygdsbok delades ut till Lau hembygdsförening i samband med en lokalhistorisk konferens i Visby på Gotland.

Hembygdsrörelsens finansiering

SHF arbetar på flera fronter med att stärka hembygdsrörelsens finansiering. Dels arbetar SHF kulturpolitiskt med att synliggöra föreningarnas omfattande arbete med att tillvarata Sveriges kulturarv i syfte att påverka politiken till ett utökat offentligt stöd. Det är även viktigt att uppmärksamma hur föreningar kan utveckla verksamheten för att öka intäkterna, till exempel genom att bli en aktiv del av besöksnäringen. Slutligen har SHF uppdraget att bedriva insamling till stöd för föreningarnas verksamhet.

Offentlig finansiering

Ett kulturpolitiskt mål för SHF har länge varit att stärka den regionala finansieringen av hembygdsrörelsen via kultursamverkansmodellen. En statlig utredning fick 2022 i uppdrag att se över modellen och lämna förslag till förändringar. I september presenterades betänkandet *Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun* (SOU 2023:58). SHF har i möten med utredaren främst argumenterat för en smärre justering av den statliga förordning som styr vad regioner kan använda statsbidraget till, för att ge möjligheter att fördela bidrag till andra regionala aktörer inom olika kulturområden. Tanken har varit att regioner därmed skulle kunna fördela stöd till regionala hembygdsförbund. Utredningen presenterar en rad förslag som skulle öppna modellen för fler aktörer men det är samtidigt svårt att se att det kommer att ske så länge

statsbidraget inte tillförs mer pengar. SHF lämnar ett yttrande på betänkanudet i början av 2024.

Statistiken från 2022 års verksamhet visar att det främsta offentliga stödet till hembygdsrörelsen ges av landets kommuner, om än med stora variationer. I syfte att stärka föreningarnas kunskap och ge underlag för argument i kontakt med kommuner, har SHF under året utvecklat information på hemsidan. Här finns bland annat en genomgång av de politiska mål och konventioner som föreningar kan stödja sig på i kontakt med offentliga bidragsgivare.

Kunskapsstöd för finansiering

SHF samarbetar med Arbetets museum i Norrköping om en intendenttjänst för finansieringsfrågor som erbjuder stöd både till hembygdsföreningar och arbetslivsmuseer. Museet har under 2023 erbjudit kurser och seminarier för föreningar om hur man kan utveckla sin ekonomi och även informerat om vilka möjligheter till finansiering som kan finnas bland annat inom *Leader*, lokalt ledd utveckling.

Hembygdsfonden

Sveriges hembygdsfond, som syftar till att fördela ekonomiska bidrag till föreningarnas arbete, har efter tillskott av överskott från Hembygdsförsäkringen uppnått det finansiella målet om ett grundkapital på 3 miljoner kronor.

Samverkan med Studieförbundet vuxenskolan

Hembygdsrörelsens gemensamma ändamål att förmedla kunskap och känsla för kulturarvet gör rörelsen till en av Sveriges största och viktigaste bildningsverksamheter. En stor andel aktiviteter görs i egen regi men det är också vanligt att föreningarna samarbetar med studieförbund. SHF har samverkansavtal med studieförbundet Vuxenskolan som för 2023 redovisar en ökning av studiecirkelverksamheten med 20 procent från 2022. Antalet deltagare i cirklarna var 6 782 (5 114). De mest populära cirklarna handlade om historia, hantverk och handarbete. Antalet kulturarrangemang ökade också något jämfört med 2022 med totalt 334 416 deltagare.

Samarbete med studieförbund är viktigt för att SHF:s olika satsningar ska få långsiktig verkan. Det gäller både det fortsatta arbetet med Heimbygdametoden (se fokusområde Förenings- och demokratiutveckling) och besöksutveckling genom satsningen Kulturarvet som besöksmål.

Webbinariet "Värdefulla kulturmiljöer påverkas genom svensk vattenförvaltning" 4 november 2023. I panelen: Helena Rosenberg och Jan Nordwall från Sveriges hembygdsförbund, samt föredragshållare från EU-kommissionen, Havs- och vattenmyndigheten, Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsen i Jönköpings län. Webbinariet var riktat enbart till medlemmar och hade drygt 60 deltagare.

Webbinariet "Föreningsfyring, är det möjligt?" 31 mars 2023. I panelen: Kristina Ernehed Heimbygda Jämtlands och Härjedalens Hembygdsförbund, Jan Nordwall Sveriges hembygdsförbund, Johan von Essen Marie Cederschiöld högskola och Banar Sabet, Studieförbundet Vuxenskolan. Webbinariet var öppet för alla och hade drygt 200 deltagare.

Webbinarium om äldre kartor med Claes Tollin, SLU, 5 maj 2023. Webbinariet var öppet för alla och hade drygt 300 deltagare.

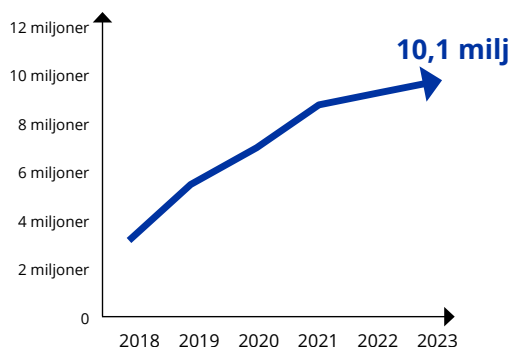
www.hembygd.se/inspelade-webbinarier

4. Service och kommunikation

Hembygdsportalen

Hembygdsportalen har sedan lanseringen 2018 genomgått en snabb utveckling där nya funktioner kunnat lanseras varje år. Intresset för portalen har fortsatt öka även under 2023. Antalet sidvisningar i hela portalen ökade med 10 procent från 2022, från cirka 10 miljoner till 10,1 miljoner. Antalet personer som besökt hembygd.se under året var nära 2 miljoner.

Sidvisningar på Hembygdsportalen 2018–2023

Vid årsskiftet hade 1 188 (1 159) föreningar publicerat egna hemsidor i portalen. Det totala antalet användare (administratörer och redaktörer) uppgår nu till 2 047. Portalen rymmer 829 451 (808 684) bilder, 195 938 (190 276) filer och 311 036 (313 392) personer. Det totala antalet sidor i portalen uppgår till 37 010 (41 276). När SHF lanserade en ny aktivitetskalender 2021 publicerades 2 077 aktiviteter. Motsvarande siffra för 2023 var 5 026.

2023 har utvecklingsarbetet fokuserat på att förbättra administration av kulturarvsdata (digital samlingsförvaltning). Funktionerna har granskats av antikvarisk expertis och anses nu uppfylla krav för grundläggande digital samlingsförvaltning. Med

stöd av Riksantikvarieämbetets bidrag för kultur- arvsarbete har portalen kopplats till K-samsök, något som innebär en möjlighet för användare att dela med sig av data så att den blir tillgänglig för sökningar i kringla.se och europeana.eu. Lansering beräknas ske första kvartalet 2024.

SHF:s sidor i portalen

SHF har utvecklat flera nya sidor i portalen till stöd för det lokala arbetet. Sidan "För dig som medlem" rymmer länkar till sidor om finansiering, samverkan med det offentliga och en mängd annan information som kan komma till nytta för föreningarna.

www.hembygd.se/medlem

Webbseminarier

SHF arrangerade 48 (81) webbseminarier under 2023 som lockade totalt 3 131 (1 691) att anmäla sig (inklusive ej medlemmar).

Hembygdsförsäkringen

Hembygdsförsäkringen är en medlemsförmån inom Sveriges hembygdsförbund och skräddarsydd för

våra föreningar. Genom grupplösningen har villkor och skydd anpassats till just hembygdsföreningars behov och förutsättningar.

SHF:s medlemsföreningar omfattas av en grundförsäkring bestående av olycksfallsförsäkring, ansvarsförsäkring, rättsskyddsförsäkring samt förmögenhetsbrottsförsäkring. Över 1 400 hembygdsföreningar har också valt att försäkra sin hembygdsgård och sin lösegendom genom Hembygdsförsäkringen. Försäkringsgivare är sedan 2005 Länsförsäkringar Halland och gruppförsäkringen administreras av Föreningsförsäkringar i Halland AB (försäkringskansliet) på SHF:s uppdrag. Avtal om skadedjursförsäkring ligger hos Nomor.

Hembygdsförsäkringen har flera unika villkor till fördel för föreningarna och genom grupplösningen ges också incitament och verktyg för föreningarna att arbeta skadeförebyggande. Föreningar har möjlighet att ta del av kostnadsfria mallar, webbutbildningar och webinarier samt få investeringsbidrag för inköp av larm, vattenfelsbrytare och galler. Dessa med flera åtgärder medför också rabatt på premien. Självrisikreduktion och självrisikcheck är andra incitament.

Totalt utbetalades 116 tkr (82) i investeringsbidrag under 2023. För 2023 redovisas 52 (60) anmälda skador till ett totalt skadebelopp om 4,7 mkr (6,2) varav 3,5 mkr (5) var ersättning för en större brandskada. Då skadeersättningen närmar sig 60 procent av inbetald premie och inte fastställs förrän 1 april, är det ännu oklart om återbäring kommer att lämnas för skadeåret 2023.

Försäkringskansliet har arbetat aktivt med informations- och utbildningsinsatser och genomfört tre webinarier samt regionala besiktningskonferenser i Västmanland, Kronoberg, Dalarna, Värmland och Stockholm.

Rådgivning och information

Kansliet har under året svarat för rådgivning och information till hembygdsföreningar inom olika frågor. Kansliet har kompetens om kulturmiljöfrågor, digitalisering, upphovsrätt, bidragsgivning med mera. Kansliet får också frågor om stadgar, årsmöte och styrelseformer. Mer komplicerade frågor har hänskjutits till Hushållningssällskapens juridik AB med vilka SHF har avtal som ger föreningar rätt till juridisk rådgivning.

Upphovsrättsavtal

Avtalet mellan STIM och SHF innebär att SHF ersätter STIM för föreningarnas musikanvändning under högtiderna valborg, nationaldagen, midsommar och adventsfiranden.

Tidskriften Bygd och natur

Tidskriften utkom med fyra nummer varav ett dubbelnummer. Upplagan var cirka 11 000 exemplar. Varje förening har haft rätt till fem kostnadsfria prenumerationer och möjlighet att teckna ytterligare prenumerationer för 150 kr per år. Redaktör är Jenny Damberg. Ansvarig utgivare är Jan Nordwall.

Styrelsen tog under våren beslutet att avsluta utgivningen av en tryckt tidskrift. Ett viktigt skäl att det inte går att motivera kostnader på omkring 1 miljon kronor årligen när tidskriften endast når omkring 2,5 procent av medlemmarna. Bygd och natur är från 2024 i stället digital tidskrift vilket förväntas ge flera fördelar. Förutom att kostnaderna reduceras kraftigt kan artiklar spridas i digitala kanaler som sociala medier med potential att nå en större grupp av medlemmar och allmänhet.

Nyhetsbrev

SHF ger ut ett månatligt nyhetsbrev via e-post. Brevet är tillgängligt för alla som är intresserade av SHF:s verksamhet. Nyhetsbrevet är en viktig informationskanal och kompletterar Bygd och natur med aktualiteter som tidskriften har haft svårt att förmedla på grund av en långsammare utgivningstakt. Mottagare av brevet är 7 037, däribland kontaktpersoner i föreningar och regionala förbund samt webinariedeltagare. 2 633 prenumererar aktivt på brevet, en ökning med 679 under 2023.

Sociala medier

SHF finns på Facebook med 4 348 (3 770) följare. Räckvidden, dvs. antal personer som nåts av inlägg, är 335 000 (betalda och obetalda inlägg). Facebook har använts aktivt för betald annonsering och här har räckvidden ökat från 1 500 till 127 000. Antalet följare på Instagram är 1 929 (1 570). Även här har annonsering gett god exponering. SHF använder Youtube för att publicera filmer som sedan bäddas in på hemsidan. Antalet följare är 316 (259). Filmer med många visningar under 2023 är ett inspelat webinarium om föreningsförening som presenterade Heimbygda-metoden (566 visningar) och ett webinarium om Hembygdsportalens möjligheter (445 visningar).

Podcast

I syfte att nå en bredare målgrupp och ställa frågor om kulturarv, producerade SHF en serie podcast med titeln *Resten är historia* där programledaren Ninos Josef samtalade med inbjudna gäster. Antalet spelningar uppgick till 3 215 under 2023.

5. Uppföljning av motionsbeslut

1. Motion om kultursamverkansmodellen (riksstämman 2021)

Stämman gav SHF i uppdrag att driva frågan att förordningen för kultursamverkansmodellen ändras i syfte att förordningen även kan omfatta hembygdsrörelsen.

SHF har arbetat med frågan om kultursamverkansmodellens utformning åtminstone sedan 2008 i kontakter med både ansvariga kulturministrar och tjänstemän på berörda myndigheter, i yttranden på olika kulturutredningar och i samverkan med andra ideella kulturorganisationer. SHF deltog i bildandet av Ideell kulturallians 2010, som var ett direkt svar på införandet av kultursamverkansmodellen.

2023 presenterades en utredning av modellen som föreslog en omfattande förändring som i teorin skulle öppna för andra kulturaktörer än de som tidigare omfattats av modellen. Utredningen föreslog dessutom att förordningen skulle ersättas av en lag och att kommunerna skulle kunna söka statsbidrag genom modellen. SHF ställer sig positiv till förslag som öppnar förordningen för annan kulturverksamhet men tror i likhet med många andra aktörer att få av utredningens förslag kommer att bli verklighet. Ett tungt vägande skäl är att regeringen i sin budget minskat anslaget för kultursamverkansmodellen. Eftersom den redan är underfinansierad om man ser till stödet för de

institutioner som omfattas är det svårt att se att hembygdsrörelsen skulle få del av det statliga stödet även om modellen öppnade för det.

Sammantaget gör styrelsen bedömningen att hembygdsrörelsens regionala förbund bör ha låga förväntningar på ett stärkt regionalt stöd och finansiering för konsulenter via kultursamverkansmodellen de kommande åren. SHF kommer att fortsätta att försöka påverka frågan.

2. Motion om gemensamt medlemssystem (riksstämman 2022)

Stämman gav SHF i uppdrag att undersöka möjligheterna att skapa registerstöd för föreningar anslutna till SHF med målet att det ska verkställas snarast möjligt.

SHF har med början 2022 fram till hösten 2023 utrett förutsättningarna för ett gemensamt medlemssystem. Vi har undersökt befintliga systemlösningar på marknaden och hur jämförbara organisationer löst sina registerbehov. Vi har undersökt medlemsföreningarnas behov och intresse i en enkät. Frågan har också diskuterats på verksamhetsforum för regionala förbund och på ordförandeträffar. Resultatet är att det i dagsläget inte är möjligt att erbjuda ett registerstöd för föreningar anslutna till SHF. Förbundet saknar finansiering både för den inledande investering

som krävs på omkring 3 miljoner kronor och för den löpande kostnaden på omkring 40 000 kronor i månaden. Styrelsen bedömer att det därtill krävs ytterligare personella resurser på kansliet för utbildning och support till föreningarna. Den årliga kostnaden beräknas då uppgå till omkring 1,2 mkr.

Enkätundersökningen visade inte heller något entydigt intresse från föreningarna. Andelen som uppgav att de inte var intresserade av att använda en lösning från riksförbundet var ungefär lika stor som andelen som uppgav sig intresserade. Det sistnämnda bör tolkas försiktigt då kansliet från tidigare enkätundersökningar vet att ett uppgivet intresse inte innebär att man sedan nappar på ett erbjudande och att det i regel tar mycket lång tid att implementera nya lösningar inom organisationen. Styrelsen ser det som naturligt att frågan vägs in i en organisationsutredning som ställer frågor om riksförbundets roll, då det kan krävas en större organisatorisk förändring för att SHF ska kunna svara upp mot förväntningar som kan uppfattas som skäligen i en jämförelse med andra folkrörelseorganisationer.

3. Motion om kyrkogårdarnas kulturmiljöer och kulturarv (riksstämman 2023)

Stämman gav SHF i uppdrag att kontakta Sveriges Släktforskarförbund för att utreda vilka möjligheter som finns att gemensamt och skyndsamt dokumentera kyrkogårdens kulturarv och miljöer så det kan bli tillgänglig och sökbar för både släktforskning och lokalhistorisk forskning samt att resultatet snarast redovisas medlemmarna.

Sedan riksstämman har ett möte hållits mellan SHF, Örebros hembygdsförbund och Sveriges Släktforskarförbund. Släktforskarförbundet var positiva till samarbete i frågan med att dokumentera och registrera kyrkogårdarnas gravstenar och att hembygdsrörelsen kan använda deras registreringsverktyg. Förbunden var också eniga om att i sin information till medlemmar förmedla vikten av att skyndsamt dokumentera kyrkogårdarnas kulturarv och miljöer och att tillsammans anordna ett seminarium kring ämnet, förhoppningsvis i samarbete med Svenska kyrkan. SHF har undersökt de olika registreringsverktyg som används för ändamålet att registrera begravda och gravstenar samt jämfört vilken information de innehåller, vilket kan vara användbart vid diskussioner om utveckling av systemet och hänvisningar i Hembygdsportalens ”Utforska platsen”. SHF kommer även ta fram en manual för vilken information som är lämplig att lägga in i ”Utforska platsen, där man kan hänvisa till Släktforskarförbundets gravstensinventering.

4. Motion om förmånligt avtal för Swish (riksstämman 2023)

Stämman gav SHF i uppdrag att kontakta bankerna för att försöka förhandla fram bättre villkor för användandet av Swish som betalningsmetod. Förbundet har under hösten och våren haft möten med Swedbank men kan i dagsläget (mars månad) inte redovisa något resultat.

5. Motion angående tillståndsgivning för evenemang på statliga vägar (riksstämman 2023)

Stämman behandlade en motion om att SHF skulle ta en dialog med Regeringskansliet och Trafikverket i syfte att underlätta för föreningar att arrangera evenemang på statliga vägar, genom ett smidigare ansökningsförfarande och lägre kostnader. Inför stämman i maj kom Trafikverket med besked om att man efter egen utredning föreslog regeringen att slopa handläggningsavgift och kostnader för uppsättning av vägmärken. Så blev det också. Styrelsen redovisade detta för riksstämman och saken tycktes därmed utagerad. Det har nu framkommit att regeringens beslut endast avsåg 2023 och frågan är därför fortsatt aktuell. Styrelsen avser därför att försöka verka för att det som motionen syftade till kan uppfyllas.

Slutord

2020-talet har inletts med pandemi och fullskaligt krig i Sveriges närhet. För Sveriges hembygdsförbunds del har det förstnämnda medfört att vi under tre år av statligt krisstöd fått möjlighet att visa vad vi kan åstadkomma med bättre resurser. Hembygdsföreningarna och deras medlemmar har också visat en förmåga att anpassa sig i det trängda läget. Antalet deltagare på förbundets webinarier markerar här något nytt i förbundets verksamhet som är här för att stanna. Tack vare den digitala tekniken kan medlemmar från alla delar av landet mötas. Det ger goda förutsättningar för att stärka vi-känslan inom rörelsen.

Det försämrade säkerhetspolitiska läget med ett krig i vår närhet påverkar samhällsklimatet och förbundets arbete. Efter mer än 30 år av avspänning i vår del av världen behöver vi nu åter uppmärksamma vår beredskap och förmåga att möta allvarliga kriser. Detta sätter extra press på riksförbundets nationella uppdrag att företräda hembygdsrörelsen gentemot myndigheter och politiken. Här är det alltid viktigt att samverka med andra organisationer.

Trots allvaret i samhällsutvecklingen, hoppas styrelsen att 2023 markerar en början på något nytt. Riksstämmans beslut om en strategi med fyra kraftfulla målsättningar att arbeta för fram till 2030 är en bra grund att stå på inför de utmaningar som hela hembygdsrörelsen står inför.

Styrelsen för Sveriges hembygdsförbund

Stockholm, april 2024

Anna-Karin Andersson
Förbundsordförande

Conny Sandberg
1:e vice ordförande

Irene Oskarsson
2:e vice ordförande

Trine Amundsen

Peter Backenfall

Johan Brinck

Eva Kempff

Anita Lundin

Owe Norberg

Peter Olausson

Erik Åström

Jan Nordwall
Generalsekreterare

Karl Petersen
Förtroenderevisor

Årsredovisning

för

Sveriges hembygdsförbund

802006-2181

Räkenskapsåret

2023

Innehåll:

Förvaltningsberättelse

Resultaträkning

Balansräkning

Noter

Underskrifter

Sveriges hembygdsförbund
Org.nr 802006-2181

Styrelsen och Generalsekreteraren för Sveriges hembygdsförbund får härmed avge årsredovisning för räkenskapsåret 2023.

Förvaltningsberättelse

Årsredovisningen är upprättad i svenska kronor, SEK. Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i hela kronor (kr). Uppgifter inom parentes avser föregående år.

Allämnt om verksamheten

Sveriges hembygdsförbunds ändamål och organisation

Sveriges hembygdsförbund, SHF, är ett politiskt och religiöst obundet riksförbund med ändamål att fördjupa och förmedla kunskap om hembygdens kultur- och naturarv, att skydda kulturarvet vid planering och förändring av samhället samt att göra kulturarvet tillgängligt för alla människor. SHF:s uppdrag är att med visionen om en levande hembygd öppen för alla som ledstjärna, samla, stödja och företräda medlemmarnas intressen nationellt.

SHF ansluter 26 regionala hembygdsförbund och 2 041 (2 041 år 2022) lokala föreningar, varav 1 936 (1 937) är fullvärdiga medlemsföreningar med totalt 378 653 (384 934) medlemmar. 105 (104) föreningar är stödjande och redovisar inte medlemsantal. Årsavgiften till SHF för medlemmar i fullvärdiga medlemsföreningar är 13 kr och debiteras föreningen. Då viktiga serviceförmåner som hemsida och grundförsäkring vänder sig till föreningar och inte till enskilda medlemmar, erlägger varje förening lägst 500 kr per år till SHF för sina medlemmar. Stödjande medlemsföreningar betalar 2 500 i föreningsavgift.

Föreningens säte är i Stockholm.

Främjande av ändamålet

Nationellt arbete

SHF företräder hembygdsrörelsens intressen i kulturarvs- och kulturmiljöfrågor i det nationella arbetet gentemot statliga myndigheter, regering och riksdag. Arbetet utförs främst av generalsekreteraren och kulturmiljöstrategen och innebär att löpande bevaka, analysera och vid behov försöka reagera på beslut som fattas av EU och av regering och riksdag och hur dessa beslut omsätts i olika myndighetsuppdrag. Då de nationella målen för kulturmiljöpolitiken berör ett stort antal centrala myndigheter och landets länsstyrelser, behöver SHF arbeta brett med frågorna och med särskilt fokus på de fyra landskapstyper som ingår i SHF:s policyprogram för natur- och kulturlandskapet; odlingslandskapet, det bebyggda landskapet, skogslandskapet och sjöar och vattendrag. SHF:s policy är att genomgående hävda behov av helhetssyn, vikten av lokalt inflytande samt kulturmiljövärdenas sociala betydelse för människors upplevelse och brukande av landskapet.

Utöver kulturmiljöfrågorna, medför ändamålet att SHF behöver ta sig an en mängd andra frågor som direkt eller indirekt påverkar medlemmarnas möjligheter att arbeta med det lokala kulturarvet. Kulturpolitik i vid mening har här stor relevans då medlemmarna bidrar till kulturutbud och delaktighet i hela landet. Eftersom SHF organiserar en av Sveriges största folkrörelser är det också viktigt att följa politiken för det civila samhället. Vi behöver även bevaka miljöpolitiken, landsbygdspolitiken samt näringspolitiska frågor då besöksnäringen är av betydelse.

Sveriges hembygdsförbund
Org.nr 802006-2181

Konkret innebär främjandet av ändamålet inom ovan beskrivna områden, att SHF löpande tar del av statliga skrivelser, lämnar yttrande på remisser och deltar i myndighetsdialoger och konsultativa möten med departement. Vi uppvaktar ansvariga politiker och för dialog med närstående organisationer inom området. SHF:s årliga insamling av statistik för antalet besökare, öppna aktiviteter och ideell tid utgör ett viktigt underlag i påverkansarbetet. SHF är ansluten till ett flertal paraplyorganisationer varav fyra särskilt bör nämnas: Genom Ideell arena får SHF tillgång till aktuell forskning i civilsamhällesfrågor, erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling. Medlemskapet i Fremia är ett viktigt stöd i arbetsgivarfrågor. Fremia företräder också sina medlemsorganisationer i civilsamhällesfrågor. Medlemskapet i Ideell kulturallians gör att vi kan agera tillsammans med andra ideella organisationer inom kultur- och folkbildningsområdet gentemot myndigheter och ansvariga politiker. Slutligen är organisationen Hela Sverige ska leva, som SHF en gång grundade, en samlade aktör för alla som berörs av politiken för landsbygder och glesbygder.

Under 2023 har SHF lämnat yttrande på remisser inom skogspolitiken. Vi har deltagit i dialoger och konsultationer gällande regeringsuppdrag som Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen genomfört under året, som främjandet av naturturism i nationalparker och bildandet av nya nationalparker, regellättnader inom skogsbruket och förbättrade förutsättningar för hyggesfritt skogsbruk. SHF har också deltagit i det nationella Skogssektorsrådets möten. SHF har lyft frågan om EU:s vattendirektiv och implementering i svensk lag och förvaltning genom ett eget seminarium med deltagare från EU:s representation i Sverige, Havs – och vattenmyndigheten, Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelse. Vidare har vi ingått i programrådet för traditionell kunskap, där Sametinget har ett regeringsuppdrag gällande konventionen om biologisk mångfald. Vi bidrog här med inspel inför ett internationellt möte i Geneve där konventionen behandlades. Vi ingår i nätverket Naturens år som leds av Sveriges lantbruksuniversitet och har under året även där arbetat med frågor om biologisk mångfald. I arbetet med bebyggda landskap, har SHF under året gjort inspel till Myndigheten för kulturanalys arbete med kulturmiljöstatistik och vi ingår där i referensgruppen. Vi ingår även i referensgruppen för Riksantikvarieämbetets bebyggelseinformationsprojekt där vi framfört vikten av att synliggöra miljöer som förvaltas av hembygdsrörelsen.

Förbundet har under året deltagit i flera möten med myndigheter som behandlat frågor om civilt försvar och krisberedskap. Vi har deltagit i Riksantikvarieämbetets möten med myndigheter, museer och arkiv för diskussioner om skydd av kulturarv i händelse av krig. Vi har löpande deltagit i länsstyrelsernas nätverksmöten för diskussion om utmärkning och undanförelse av kulturegendom i händelse av krig.

SHF ingår under 2023 och 2024 i Partsgemensamt forum, ett nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och civilsamhället, med uppgift att diskutera hur förutsättningarna för civilsamhället kan stärkas. Arbetet vilar på sex grundläggande principer för relationen mellan det offentliga och det civila samhället: självständighet och oberoende, dialog, kvalitet, långsiktighet, öppenhet och insyn samt mångfald. Under året har diskussionen behandlat tre teman: ökat deltagande i demokratin, lokala förutsättnings betydelse och administrativa krav på föreningslivet.

Stöd till föreningar och aktiva medlemmar

SHF:s nationella arbete sker utifrån medlemmarnas intresse av att främja bevarande, användning och utveckling av kulturarv, kulturmiljöns värden och andra frågor som redovisas ovan, men kan också bidra till att försvara och i bästa fall stärka förutsättningarna för anslutna hembygds- och kulturarvsföreningar att verka lokalt. Därutöver erbjuder SHF stöd som riktar sig direkt till föreningarna och gruppen aktiva medlemmarna.

Under 2023 har SHF hållit 48 (81) webbseminarier om olika ämnen. Vi har förmedlat information genom månatliga nyhetsbrev, tidskriften Bygd och natur, hemsida, mejl till föreningarna samt inlägg i sociala medier. Särskilda informations- och utbildningsinsatser har gjorts rörande besöksnäring,

Sveriges hembygdsförbund
Org.nr 802006-2181

föreningens utveckling, samlingsförvaltning, digitalisering, finansiering och stöd för föreningarnas samverkan med offentliga aktörer. Vi har också erbjudit juridisk rådgivning genom vår samarbetspartner Hushållningssällskapet juridik AB.

En viktig åtgärd för främjande av ändamålet sker genom Hembygdsförsäkringen, en kollektiv försäkringslösning som avtalats med Länsförsäkringar Halland. SHF betalar premien för anslutna föreningars grundförsäkring. Föreningar kan därutöver teckna egendomsförsäkring. Genom information och aktiviteter för föreningarna verkar förbundet för skadeförebyggande insatser som syftar till att bevara föreningarnas miljöer och samlingar. Under året har insatserna bestått av investeringsbidrag för inköp av vattenfelsbrytare, brandskyddsutrustning och inbrottslarm. Föreningar har också haft möjlighet att bli certifierade som ”säker föreningsgård” genom en webbutbildning. SHF har genom sin samarbetspartner Föreningsförsäkringar i Halland gjort insatser för beståndsvård med besök i föreningar med särskilda behov samt i samarbete med regionala hembygdsförbund hållit informationsmöten på olika platser i landet.

Viktig för främjande av ändamålet att göra kulturarv och kulturmiljö tillgängligt för allmänheten är Hembygdsportalen, en digital plattform under domänen hembygd.se som utvecklats av SHF och som föreningarna kan använda för att publicera information om sina aktiviteter och sprida kunskap om det lokala kulturarvet till allmänheten på en egen hemsida. Under året har förbundet vidareutvecklat plattformen i syfte att tillhandahålla stöd för föreningarnas förvaltning av sina samlingar samt stöd för aggregering av data i Riksantikvarieämbetets söktjänst K-samsök.

Föreningen har sitt säte i Stockholm.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Strategi 2030: Riksstämman i maj antog en strategi för perioden 2023 – 2030 som nytt styrdokument för verksamheten. Beslutet pekar ut fyra övergripande mål som blir vägledande för förbundets prioriteringar under perioden:

- 2030 ska hembygdsvärdskapet vara en självklar och relevant samhällsaktör på lokal, regional och nationell nivå, med medlemsnyttan i fokus.
- Vi ska vara en aktiv och synlig folkrörelse, med många medlemmar som är aktiva lokalt och därmed goda ambassadörer för hela hembygdsvärdskapet.
- Som medlem ska man känna sig delaktig i organisationen lokalt, regionalt och nationellt. Upplevelsen av hembygdsvärdskapets gemensamma värden och vi-känslan ska öka.
- Vi ska aktivt och gemensamt bidra till en hållbar samhällsutveckling genom att tillvarata och förmedla äldre kunskaper.

Statligt krisstöd: Förbundet har under året disponerat kvarvarande 2 680 tkr av ett statligt krisstöd om totalt 3 400 tkr som erhöles 2022. Krisstödet gav ekonomiskt utrymme för två extra heltidstjänster på kansliet fram till 30 september. Stödet har använts för verksamhet som främjar medlemengagemang och besöksutveckling, för framtagande av handledning för föreningarnas samlingsförvaltning och deras samverkan med offentliga aktörer. En serie podcast som behandlar olika perspektiv på kulturarv har också producerats.

Tidskriften Bygd och natur: Styrelsen beslutade under året att från 2024 upphöra med utgivning av tidskriften i tryckt form och endast tillhandahålla den som webbtidning. Ett viktigt skäl till beslutet är de

Sveriges hembygdsförbund
Org.nr 802006-2181

höga kostnaderna för tryck och distribution och tidskriftens begränsade spridning där endast 2,5 procent av medlemmarna prenumererat på tidskriften. Styrelsen bedömer att en digital tidskrift ger ökade möjligheter att nå fler medlemmar och allmänhet, inte minst genom att tidskriftens innehåll kan spridas i sociala medier.

Risker och förväntningar

Riksförbundets ändamål medför att riksförbundet behöver bevaka en mängd olika frågor som har betydelse för kulturarv, kulturmiljö och villkoren för medlemmarnas engagemang. Styrelsen uppfattar att komplexiteten över tid har ökat inom en rad områden och att det i realiteten är mycket svårt för förbundet att med befintliga resurser arbeta proaktivt och skapa resultat i det nationella arbetet till gagn för ändamålets uppfyllande. Skydd av kulturarv i händelse av krig och uppbyggnaden av ett civilt försvar är frågor som nu adderas till det nationella arbetet. Omställningen till ett mer hållbart samhälle ökar också kraven och kostnaderna för föreningar som driver hembygdsgrändar och tar emot besökare. Detta är frågor som bör prioriteras men styrelsen har svårt att se att det finns utrymme för omprioriteringar utan att det nationella arbetet tillförs ytterligare resurser. Styrelsen kan också konstatera att de anslutna föreningarnas förväntningar på stöd från riksförbundet har ökat och att man bland annat efterlyser stöd för förvaltning av kulturarvet och tillgång till administrativa systemlösningar liknande det som andra större folkrörelseorganisationer erbjuder sina föreningar.

Efter tre år med extra statsbidrag under pandemin och hög aktivitetsnivå, som styrelsen bedömer haft positiva effekter på medlemsutvecklingen, kommer verksamheten att bedrivas i en betydligt mindre omfattning 2024 och framåt än före pandemin på grund av inflationens påverkan. Riksförbundet har därmed små möjligheter att svara upp mot ökad arbetsbelastning i det nationella arbetet och ökade förväntningar från föreningarna. Viktiga satsningar på föreningsutveckling genom *Heimbygdametoden* och på besöksutveckling i *Kulturarvet som besöksmål* står också utan extra finansiering och förbundet får rikta sina insatser på att sprida material som tagits fram under tidigare år. Utan extra resurser riskerar satsningarna att bli kortsiktiga utan märkbara effekter på lång sikt.

Lågkonjunktur och ökade offentliga utgifter sänker förväntningarna på ökade statsbidrag. Extern finansiering för olika projekt kräver att förbundet kan bidra med egen finansiering, kompetens och personella resurser. Med hänsyn till förbundets begränsade resurser är det i praktiken svårt att dra nytta av bidrag som ställer större krav på egenfinansiering och administrativa resurser. Om riksförbundet ska förväntas upprätthålla det uppdrag som riksstämman 2017 beslutade om och bidra till uppfyllande av ändamålet och de strategiska målen, anser styrelsen att det är helt nödvändigt att höja medlemsavgiften till förbundet.

Övrig information

Sveriges hembygdsförbund har 90-konto och står därmed under kontroll av Svensk Insamlingskontroll. Det betyder att lägst 75 procent av förbundets intäkter ska användas till främjande av verksamhetens ändamål.

Resultat och ställning

Årets resultat uppgår till -277 523 kr.

Årets underskott föranleds av avskrivningskostnader för investering i Hembygdportalen.

Sveriges hembygdsförbund
Org.nr 802006-2181

Flerårsöversikt

<i>Allmänna förutsättningar</i>	2023	2022	2021	2020	2019
Resultat (tkr)					
Medlemsintäkter	5 239	5 151	3 506	5 355	5 405
Bidrag	5 907	6 433	6 693	3 988	2 869
Balansomslutning	7 280	10 375	13 006	9 172	10 551
Årets resultat	-278	-748	-268	-228	-399
Ekonomisk ställning					
Eget kapital (tkr)	5 761	6 038	6 786	7 055	7 283
Soliditet (%)	79,1	58,2	52,2	76,9	69,0

Definitioner

Eget kapital - Företagets nettotillgångar, dvs skillnaden mellan tillgångar och skulder.

Soliditet (%) - Uppgiften beräknas som utgående eget kapital dividerat med balansomslutningen (totala tillgångar i balansräkningen).

Förändringar i eget kapital

	Grund- kapital	1) Ändamåls- best. medel	2) Ändamåls- best. medel	Ansamlad förlust	Summa eget kapital
Belopp vid årets ingång	1 690 860	3 178 766	1 916 854	-748 204	6 038 276
Disposition av föregående års resultat:			-375 900	375 900	0
Årets resultat				-277 523	-277 523
Belopp vid årets utgång	1 690 860	3 178 766	1 540 954	-649 827	5 760 753

1) Sveriges Hembygdsfond

2) Investeringsfond

Resultatdisposition ansamlad förlust

Årets resultat uppgår till -277 523 kr. Det balanserade resultatet är -649 827 kr. Styrelsen föreslår att resultatet disponeras så att beloppet -382 900 kr som avser avskrivning för investeringar i Hembygdsportalen belastar investeringsfonden och resterande -266 927 kr överförs i ny räkning.

Föreningens resultat och ställning i övrigt framgår av efterföljande resultat- och balansräkning med noter.

Sveriges hembygdsförbund
Org.nr 802006-2181

Resultaträkning	Not	2023-01-01 -2023-12-31	2022-01-01 -2022-12-31
Verksamhetens intäkter			
Medlemsavgifter		5 238 868	5 150 744
Gåvor	2	5 067	11 447
Bidrag	3	5 906 997	6 433 008
Nettoomsättning	4	1 310 331	1 301 885
Övriga verksamhetsintäkter		672 050	787 600
		13 133 313	13 684 684
Verksamhetens kostnader			
Ändamålskostnader		-11 240 231	-12 067 514
Insamlingskostnader		-415 170	-381 482
Administrationskostnader	5	-1 689 690	-1 984 074
		-13 345 091	-14 433 070
Verksamhetsresultat		-211 778	-748 386
Resultat från finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		-61 915	397
Räntekostnader och liknande resultatposter		-184	-215
		-62 099	182
Resultat efter finansiella poster		-273 877	-748 204
Resultat före skatt		-273 877	-748 204
Skatt	6	-3 646	0
Årets resultat		-277 523	-748 204

Sveriges hembygdsförbund
Org.nr 802006-2181

Balansräkning	Not	2023-12-31	2022-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
<i>Immateriella anläggningstillgångar</i>			
Balanserade utgifter för utvecklingsarbeten och liknande arbeten	7	0	382 900
		0	382 900
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Andra långfristiga värdepappersinnehav	8	5 169 077	5 238 721
		5 169 077	5 238 721
Summa anläggningstillgångar		5 169 077	5 621 621
Omsättningstillgångar			
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		363 233	52 437
Aktuella skattefordringar		359 408	225 361
Övriga fordringar		163 535	262
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	9	553 272	518 914
		1 439 448	796 974
<i>Kortfristiga placeringar</i>		5 042	4 965
<i>Kassa och bank</i>		666 478	3 951 928
Summa omsättningstillgångar		2 110 968	4 753 867
SUMMA TILLGÅNGAR		7 280 045	10 375 488

Sveriges hembygdsförbund
Org.nr 802006-2181

Balansräkning	Not	2023-12-31	2022-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	10		
Grundkapital		1 690 860	1 690 860
Ändamålsbestämda medel	11	4 719 719	5 095 619
Balanserat kapital		-372 304	0
Årets resultat		-277 523	-748 204
Summa eget kapital		5 760 752	6 038 275
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		261 585	463 356
Skuld erhållna ej nyttjade bidrag	12	24 750	2 679 747
Övriga skulder		388 781	378 782
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	13	844 177	815 328
Summa kortfristiga skulder		1 519 293	4 337 213
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		7 280 045	10 375 488

Sveriges hembygdsförbund
Org.nr 802006-2181

Noter

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänna upplysningar

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen och BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Redovisningsprinciperna är oförändrade jämfört med föregående år.

Resultaträkningen

Verksamhetsintäkter

Endast det inflöde av ekonomiska fördelar som organisationen erhållit eller kommer att erhålla för egen räkning redovisas som intäkt.

Intäkter värderas, om inget särskilt anges nedan, till verkliga värdet av det som erhållits eller kommer att erhållas. Nedan beskrivs, för respektive intäktspost, när intäktsredovisning sker.

Gåvor och bidrag

En transaktion i vilken organisationen tar emot en tillgång eller en tjänst som har ett värde utan att ge tillbaka motsvarande värde i utbyte är en gåva eller ett erhållet bidrag. Om tillgången eller tjänsten erhålls därför att organisationen uppfyllt eller kommer att uppfylla vissa villkor och om organisationen har en skyldighet att återbetala till motparten om villkoren inte uppfylls, är det ett erhållet bidrag. Är det inte ett bidrag är det en gåva.

Gåvor

Gåvor redovisas som huvudregel som intäkt när de erhålls. Gåvor som organisationen avser att stadigvarande bruka i verksamheten redovisas som anläggningstillgångar. Gåvor som organisationen avser att skänka vidare redovisas inte som intäkt eller varulager per balansdagen. Övriga gåvor redovisas som omsättningstillgångar.

Bidrag

Bidrag redovisas som intäkt när villkoren för att erhålla bidraget har uppfyllts. Erhållna bidrag redovisas som skuld till dess villkoren för att erhålla bidraget uppfylls. Bidrag som erhållits för att täcka kostnader redovisas samma räkenskapsår som den kostnad bidraget avser att täcka. Bidrag som hänför sig till en anläggningstillgång minskar anskaffningsvärdet. Erhållna bidrag värderas till det verkliga värdet av den tillgång som organisationen fått eller kommer att få.

Nettoomsättning

Intäkt vid försäljning av varor redovisas normalt vid försäljningstillfället. Prenumerationer redovisas normalt som intäkt linjärt över prenumerationstiden.

Övriga intäkter

Övriga intäkter är intäkter som inte är primära utan sekundära för organisationen.

Verksamhetskostnader

Verksamhetskostnader delas in i följande funktioner; ändamåls-, insamlings- och administrationskostnader.

Ändamåls kostnader

Ändamålskostnader består av kostnader som kan hänföras till organisationens uppdrag enligt stadgarna.

Sveriges hembygdsförbund

Org.nr 802006-2181

Insamlingskostnader

Insamlingskostnader ska återspegla de kostnader som organisationen haft för att samla in medel. Med insamlingskostnader menas kostnader för insamlingsarbete som riktar sig mot organisationens samtliga givare, dvs såväl privatpersoner som företag och organisationer. Detta omfattar både befintliga givare och arbetet med att söka nya givare genom kampanjer, utskick och underhåll av givarregister. Insamlingskostnader kan således bestå av TV-och radioreklam, annonser, informationsmaterial, insamlingsmaterial och personal som arbetar med insamlingsaktiviteter.

Administrationskostnader

Administrationskostnader är sådana kostnader som behövs för att administrera och driva organisationen. Administrationen utgör en kvalitetsgaranti för ändamålet och givaren. Exempel på sådana kostnader är styrelsemöten, revision av själva organisationen och administrativa system. Om en kostnad varken avser ändamål, medlemsvård/ -vårning eller insamling hänförs den till administrationen. I administrationen ingår även samkostnader.

Leasing

Samtliga av organisationens leasingavtal kostnadsförs löpande (linjärt) över leasingperioden (inkl. första förhöjd hyra).

Ersättningar till anställda

Löpande ersättningar till anställda i form av löner, sociala avgifter och liknande kostnadsförs i takt med att de anställda utför tjänster. Eftersom alla pensionsförpliktelser klassificerats som avgiftsbestämda redovisas en pensionskostnad det år pensionen tjänas in.

Inkomstskatt

I årets skattekostnad ingår skatt som avser årets skattepliktiga resultat och del av tidigare års inkomstskatt som ännu inte har redovisats.

Balansräkningen

Tillgångar, skulder och avsättningar värderas till anskaffningsvärde om inget annat anges nedan.

Ändamålsbestämda medel

I posten Ändamålsbestämda medel i eget kapital redovisas ännu inte förbrukade gåvor och andra ändamåls bestämda medel. Se även eget-kapital rapporten.

Skuld för erhållna ej nyttjade bidrag

När organisationen erhållit bidrag men ännu inte uppfyllt villkoren redovisas en skuld.

Fordringar

Fordringar har upptagits till de belopp varmed de beräknas inflyta.

Övriga tillgångar, avsättningar och skulder

Övriga tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärden om inget annat anges nedan.

Sveriges hembygdsförbund
Org.nr 802006-2181

Immateriella anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Tillgångarna skrivs av linjärt över tillgångarnas bedömda nyttjandeperiod. Nyttjandeperioden omprövas per varje balansdag. Pågående projekt skrivs inte av utan nedskrivningsprövas årligen. Följande nyttjandeperioder tillämpas:

Balanserade utgifter för utvecklingsarbeten och liknande arbeten	Antal år 3
--	---------------

Finansiella instrument

Finansiella instrument värderas utifrån anskaffningsvärde.

Finansiella anläggningstillgångar och finansiella långfristiga skulder samt räntebärande kortfristiga finansiella fordringar och skulder värderas såväl vid första redovisningstillfället som i efterföljande värdering till upplupet anskaffningsvärde, vilket normalt är detsamma som verkligt värde (transaktionsvärdet) vid anskaffningstidpunkten med tillägg av direkt hänförliga transaktionsutgifter såsom courtage.

Not 2 Gåvor

	2023	2022
Gåvor redovisade i resultaträkningen		
Allmänheten	3 767	10 147
Företag och organisationer	1 300	1 300
Summa	5 067	11 447

Not 3 Erhållna bidrag

	2023	2022
Bidrag och offentliga bidrag redovisade i resultaträkningen		
Riksantikvarieämbetet	1 800 000	1 800 000
Naturvårdsverket	1 200 000	1 200 000
Statens kulturråd	0	495 940
Projektanslag	2 906 997	2 937 068
Summa	5 906 997	6 433 008

Sveriges hembygdsförbund
Org.nr 802006-2181

Not 4 Nettoomsättningens fördelning

	2023	2022
Deltagaravgifter	364 024	254 524
Hysesintäkter	547 137	471 921
Prenumerationer	192 966	217 258
Annonsintäkter	3 800	16 900
Försäljning eget material	176 904	316 752
Övriga intäkter	25 500	24 531
	1 310 331	1 301 886

Not 5 Anställda och personalkostnader

	2023	2022
Medelantalet anställda		
Kvinnor	5	6
Män	3	3
	8	9
Löner och andra ersättningar		
Styrelse och Generalsekreterare	896 064	885 317
Övriga anställda	3 137 927	3 724 982
	4 033 991	4 610 299
Sociala kostnader		
Pensionskostnader för styrelse och Generalsekreterare	117 384	219 602
Pensionskostnader för övriga anställda	244 097	290 718
Övriga sociala avgifter enligt lag och avtal	1 389 112	1 560 776
	1 750 593	2 071 096
Totala löner, ersättningar, sociala kostnader och pensionskostnader	5 784 584	6 681 395

Sveriges hembygdsförbund
Org.nr 802006-2181

Not 6 Aktuell och uppskjuten skatt

	2023	2022
Skatt på årets resultat		
Aktuell skatt	-3 646	0
Totalt redovisad skatt	-3 646	0

Avstämning av effektiv skatt

	2023		2022	
	Procent	Belopp	Procent	Belopp
Redovisat resultat före skatt		-273 877		-748 204
Skatt enligt gällande skattesats	20,60	56 419	20,60	154 130
Ej avdragsgilla kostnader		-3 348		0
Skattemässiga justeringar		-57 938		-147 855
Under året utnyttjande av underskottsavdrag		1 221		-6 275
Redovisad effektiv skatt	-1,33	-3 646	0,00	0

Not 7 Balanserade utgifter för utvecklingsarbeten och liknande arbeten

	2023-12-31	2022-12-31
Ingående anskaffningsvärden	3 088 838	2 673 038
Inköp	0	415 800
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	3 088 838	3 088 838
Netto anskaffningsvärde	3 088 838	3 088 838
Ingående avskrivningar	-2 705 938	-2 330 038
Årets avskrivningar	-382 900	-375 900
Utgående ackumulerade avskrivningar	-3 088 838	-2 705 938
Utgående redovisat värde	0	382 900

Not 8 Andra långfristiga värdepappersinnehav

	2023-12-31	2022-12-31
Ingående anskaffningsvärden	5 238 721	5 238 721
Försäljningar	-69 644	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	5 169 077	5 238 721
Utgående redovisat värde	5 169 077	5 238 721

Sveriges hembygdsförbund
Org.nr 802006-2181

Not 9 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2023-12-31	2022-12-31
Förutbetalda hyror	247 459	234 980
Övriga poster	305 813	283 934
	553 272	518 914

Not 10 Disposition av vinst eller förlust

2023-12-31

Förslag till behandling av ansamlad förlust

Styrelsen föreslår att den ansamlade förlusten:

ansamlad förlust	-372 304
årets förlust	-277 523
	-649 827
behandlas så att till investeringsfonden överföres i ny räkning överföres	-382 900
	-266 927
	-649 827

Not 11 Ändamålsbestämda medel

	Grundkapital	1) Ändamåls- best. medel	2) Ändamåls- best. medel	Ansamlad förlust	Totalt eget kapital
Belopp vid årets ingång	1 690 860	3 178 766	1 916 854	-748 204	6 038 276
Utnyttjande av ändamåls- bestämda medel fr.tidigare år			-375 900	375 900	0
Belopp vid årets utgång	1 690 860	3 178 766	1 540 954	-372 304	6 038 276

1) Sveriges Hembygdsfond 3 178 766 kr.

2) Investeringsfond 1 540 954 kr.

Sveriges hembygdsförbund
Org.nr 802006-2181

Not 12 Skuld erhållna ej nyttjade bidrag

	2023-12-31	2022-12-31
Ingående balans	2 679 746	2 216 815
Erhållet under året	0	2 679 746
Ianspråktaget under året	-2 654 996	-2 216 815
	24 750	2 679 746

Avser projekt K-samsök.

Not 13 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2023-12-31	2022-12-31
Upplupna semesterlöner	516 802	550 369
Upplupna sociala avgifter på semesterlöner	162 375	172 926
Övriga poster	165 000	92 032
	844 177	815 327

Not 14 Väsentliga händelser efter räkenskapsårets slut

Statens kulturråd beslutade i februari bevilja SHF 200 tkr i verksamhetsbidrag för 2024. Jämfört med 2022 när SHF senast sökte och erhöll bidrag är det en minskning av bidraget med 296 tkr.

I februari har SHF inlett ett arbete med att söka omprövning av Skatteverkets beslut att intäkter från Hembygdsförsäkringen ska beskattas som näringsintäkter och momsbeläggas. SHF tar här stöd av KPMG:s skatteexpertis vilket medför kostnader där utfallet är osäkert beroende på hur Skatteverket ställer sig till SHF:s argument för omprövning.

Sveriges hembygdsförbund
Org.nr 802006-2181

Stockholm

Den dag som framgår av min elektroniska underskrift

DocuSigned by:

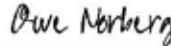
40D6EA289D3474...
Anna-Karin Andersson
Förbundsordförande

DocuSigned by:

875F092E835649D...
Irene Oskarsson
2:e vice ordförande

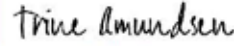
DocuSigned by:

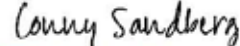
FFB45B3D5FDE48E...
Johan Brinck

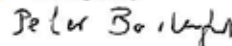
DocuSigned by:

2529DD8F1AD2449...
Ove Norberg

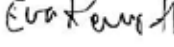
DocuSigned by:

6B4B99774F9B4B0...
Anita Lundin

DocuSigned by:

670A78F5D9D3472...
Trine Amundsen

DocuSigned by:

D9878F6742324C0...
Conny Sandberg
1:e vice ordförande

DocuSigned by:

969F5888488E47D...
Peter Backenfall

DocuSigned by:

1DC20D970BC0417...
Eva Kempff

DocuSigned by:

B4DBE5CDFA524AF...
Peter Olausson

DocuSigned by:

E3205F32C56648D...
Erik Åström

DocuSigned by:

D172F365D18C430...
Jan Nordwall
Generalsekreterare

Vår revisionsberättelse har lämnats den dag som framgår av vår elektroniska underskrift

DocuSigned by:

17F3318C09B4481...
Anna Landerholm Granberg
Auktoriserad revisor
KPMG

DocuSigned by:

34DE2D19610E4E9...
Karl Petersen
Förtroendevald revisor

Revisionsberättelse

Till föreningsstämman i Sveriges Hembygdsförbund, org. nr 802006-2181

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Sveriges Hembygdsförbund för år 2023.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av föreningens finansiella ställning per den 31 december 2023 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att föreningsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för föreningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Revisorernas ansvar enligt denna sed beskrivs närmare i avsnitten Den auktoriserade revisorns ansvar samt Den förtroendevalda revisorns ansvar.

Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisorssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Annan information än årsredovisningen

Den andra informationen består av Verksamhetsberättelse 2023 som vi inhämtade före datumet för denna revisionsberättelse. Det är styrelsen och generalsekreteraren som har ansvaret för den andra informationen.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och generalsekreterarens ansvar

Det är styrelsen och generalsekreteraren som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och generalsekreteraren ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och generalsekreteraren för bedömningen av föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och generalsekreteraren avser att upplösa föreningen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Den auktoriserade revisorns ansvar

Jag har att utföra revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfälskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.

- skaffar jag mig en förståelse av den del av föreningens interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och generalsekreterarens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och generalsekreteraren använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en förening inte längre kan fortsätta verksamheten.

— utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelsema på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

Den förtroendevalda revisorns ansvar

Jag har att utföra en revision enligt revisionslagen och därmed enligt god revisionsd i Sverige. Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och om årsredovisningen ger en rättvisande bild av föreningens resultat och ställning.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar samt stadgar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och generalsekreterarens förvaltning för Sveriges Hembygdsförbund för år 2023.

Vi tillstyrker att föreningsstämman disponerar vinsten enligt det presenterade förslaget och beviljar styrelsens ledamöter och generalsekreterarens ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionsd i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisorsd i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens och generalsekreterarens ansvar

Det är styrelsen och generalsekreteraren som har ansvaret för förvaltningen.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller generalsekreteraren i något väsentligt avseende företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet mot föreningen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionsd i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningskyldighet mot föreningen.

Som en del av en revision enligt god revisionsd i Sverige använder den auktoriserade revisorn professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på den auktoriserade revisorns professionella bedömning och övriga valda revisorers bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelse skulle ha särskild betydelse för föreningens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet.

Stockholm den dag som framgår av vår elektroniska underskrift

DocuSigned by:

17F3318C08B4481...

Anna Landersholm Granberg
Auktoriserad revisor
KPMG AB

DocuSigned by:

34DF2D19910E4E9...

Karl Petersen
Förtroendevald revisor

Sveriges hembygdsförbund samlar en av Sveriges största folk rörelser med 2 060 föreningar och 400 000 medlemmar. Hembygdsrörelsen spelar en viktig roll både för den lokala identiteten och för utvecklingen av lokalsamhället.

www.hembygd.se